

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak

petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 3.—

poluletna . . . „ 1.50

četrtletna . . . „ 0.75

Posam. šte. „ 0.10

Štev. 45. V LJUBLJANI, dne 9. oktobra 1908. Leto III.

Po štrajku.

Pred nekaj dnevi se je končala vojska papirnega delavstva v Vevčah in Medvodah. O uspehih poročamo na drugem mestu. Trimesečna vojska, ki je v nji nad 1200 oseb odpovedalo svoje delo s soglasnim sklepom: »Po ti ceni nič več!« Bogati fabrikantje, zvezani med seboj, stopijo skupaj in v pol ure dosežejo več, nego delavci s trimesečnim stradanjem. Če jim kaže dobička premalo, pa vzdignejo cene in stvar je opravljena. Pač zabavlja nekoliko trgovcev, kupec se popraska za ušesi in zaren-tači nad draginjo, a kaj more. Če hoče imeti blago, mora plačati tisto ceno, za katero ga dobi.

Delavčevo blago je njegova moč, kos njegovega življenja. To prodaja, da si preskrbi potrebnega živeža, obleke in stanovanja. In ko ne more več izhajati, mu ne preostane drugega, nego vojska. Njegovo orožje je štrajk in bojkot. Res je, da pri tem postavi vse na vago, a druge poti nima. Z našega zadnjega štrajka moramo pribiti nekaj lepih stvari.

Najprej edinost med delavci. Vsem se je poznalo, da vedo, za kaj se gre. Natančno so vedeli, kaj riskirajo, a držali so se kot veriga. Čast jim! Tistih par mež med tolikimi stoti-

nami, ne pride niti v račun. Čast tudi njihovim zaupnikom in zaupnicam v štrajkarskem odboru. Sami čisti značaji! Malo štrajkov mine, da bi ne bilo podkupovanja; tudi pri nas so poizkusili s tem, pa brez uspeha. Štrajkarski odbor in vsi, ki so mu pomagali, imajo čiste roke. Vsi so se vojskovali plemenito, nesebično za svoje brate in sestre. Pravijo, da socialnodemokrački strokovni tajniki hodijo druga pota. Kjer postenja ni, tam tudi ni edinosti.

Pohvaliti moramo tudi kmete iz okolice, kjer stanujejo delavci papirnih tvornic. Pomagali so, kar so mogli; z besedo in dejanjem so stali na strani svojih sotrpinov. Tega še noben socialnodemokrački štrajk ni dokazal. Takih županov kot je Dimnik v Polju, ni na izbero. Slava mu in iskrena zahvala! Z vso moško odločnostjo se je upiral surovim nakanam tvorniškega vodstva, ki je hotelo vreči delavce iz stanovanj in zagotovil je podporo iz občinske blagajne občanom v pravičnem boju. Zveza med kmečkim in delavskim stanom, ki jo mi vedno povdarjamo, se je tu pokazala. Delavci vemo, da smo zdaj kmetom dolžniki. Vrnili jim bomo, ko bodo potrebovali naše pomoči. Naši kmetje so pač v ogromni večini proletarci, delavci. Socialni demokrat, ki zabavlja čeznje, in ki bi najraje videl, da bi morali vsi prodati svoje grunte in jih prepustiti velikemu kapitalu, delajo kmetom krivico, sebi pa škodo. Samo združena moč vseh, ki delajo, more streti samopašnost tistih, kateri hočejo uživati življenje brez dela.

Pa še nekaj! Če odštejemo nekoliko nerodnosti, ki so se pokazali v začetku štrajka pri žandarjih, se je tudi vlada pošteno držala. Vpliv demokratiškega državnega zbora se je pokazal. Poslanci S. L. S., pred vsem dr. Šusteršič, in urednik našega lista, so posredovali in pokazalo se je, da ne zastonj. Kadarkoli je bil prej kak štrajk, je vlada nastopila domala vedno tako, kot bi bilo treba braniti samo tovarne, kot bi bilo že naprej dokazano, da delavci nimajo prav. Takih zgledov imamo že mi več v svoji zgodovini zapisanih. Sedaj ni bilo več tako;

tudi delavske zahteve so se upoštevale; in vlada je lahko spoznala, da so se delavci dostojnejše in lepše obnašali nego tovarniško vodstvo.

Za par soldov, za kosček kruha toliko boja! Bilo bi ga manj, ko bi bili delavci tako združeni, kot so fabrikantje. Zato smo pa prepričani, da na teh bojnih tleh, kjer se je sedaj končala dolga bitka, ni prostora, da bi rastle socialnodemokračke potonke. Poizkušali bodo, kot so dosedaj, in še bolj, toda iz Vevč, Medvod in Goričan bodo odhajali z dolgim nosom. Delavci so se sami prepričali, da socialdemokračko strankarstvo samo para in razdira.

Zahvaliti pa moramo tudi vse drugo naše slovensko delavstvo, ki je podpiralo naše vrle bojovnike. Čast tobačni tovarni! Naši delavci, ki so celo ob socialnodemokračkih stankah z znatnimi prispevki pokazali svojo delavsko vzajemnost, seveda niso zaostali pri pomoči bratom in sestram, ki jih z njimi veže ne samo stan, marveč tudi skupno krščansko prepričanje.

× × ×

V minuli številki smo že poročali, da so se vršila pogajanja pri kranjski deželni vladi. Razsodilo o prepornih točkah se je prepustilo kranjskemu deželnemu predsedniku baronu Schwarzu, ki je sledeče razsodil:

RAZSODILO

c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko o nesoglasjih med delodajalcem in delojemalci v papirnih tovarnah v Vevčah, Goričanah in Medvodah.

Da se doseže sporazumna rešitev nesoglasij, obstoječih med tvrdko Leykam-Joseithal, delniška družba za papirno in tiskovno industrijo, kot posestnico tovarn v Vevčah, Goričanah in Medvodah, ter med stavkujočim delavstvom teh tovarn, sešli so se — sledeč mojemu vabilu — obojestranski zastopniki in zaupniki dne 30. septembra 1908 v poslopju c. kr. deželne vlade k skupnemu posvetovanju.

Pri tem sestanku se je glasom zapisnika z dne 1. oktobra 1908 dogovorilo, da prične delavstvo dne 2. oktobra 1908 v vseh tvornicah z delom, ter da se podjetnica, kakor tudi delavstvo glede vseh prepornih točk brezpogojno podvrže mojemu neizpodbojnemu razsodilu.

Ta posel, ki mi ga je poverilo obojestransko zaupanje, ter, ko je delavstvo dne 2. oktobra v resnici pričelo zopet z delom, izrekam o prepornih točkah sledeče

razsodilo.

A) Tičočee se tovarn v Vevčah:

1. Delavci in delavke se imajo prideliti zopet svojemu prejšnjemu delu; masreglovati se ne sme nihče.

2. Plače se imajo izplačevati vsakega plačilnega dne ob pol peti uri popoldne.

3. Glede dela ob praznikih ostane vse pri starem; ustanovi se, da je tovarniško ravnanje v zadnjih letih dajalo delavstvu v papirnih dvoranah ob praznikih prosto.

4. Čezdobne ure ob delavnikih in delavne ure ob nedeljah se imajo plačati v dnevni plači stoječim delavcem in delavkam kakor doslej kot rdeče ure s 50 odstotnim opviškom. Glede

I. S

Kaj pa je tebe treba bilo?

Bilo je čisto navadno življenje Potokarjeve Špele. Iz bajte so jo dali z desetimi leti služiti in od takrat je prelezla vso kratko lestvico kmečkega posla: od pestunje do pastarice, od pastarice do dekle. Tuja vrata so loputala zanjo zdaj tu, zdaj tam; sprejemali so jo molče, ko je nastopala službe; ko je odhajala, so tudi molčali. In sama je postajala od leta do leta bolj trda in mrzla, kakor bi moralo tako biti na svetu, da jih nekaj nima nič doma, nikogar, ki bi jih imel rad.

Nad 30 jih je že imela, ko je stopil on pred njo — sin domače hiše. Ni ji obetal zakona, ni ji zagotavljal ljubezni in vendar ga je sprejela in se mu izročila. Bilo je bolj iz dolgega časa, iz nezamorjenega hrepenenja po izpremembi, po nečem novem, nego iz kakršnegakoli drugega vzroka. Stara pesem, ki jo pojeta gora in dol.

Pa se je zvila nekega jesenskega dne v kotu in zaječal je deček poleg nje. Vzela ga je v tresoče se roke in zažarele so ji oči, mračna

poteza krog usten ji je izginila; na smeh so se ji ubrale ustne in občutek velike zadovoljnosti ji je zasijal z lica. Ni ji preminul smehljaj z usten, ko so prihajali gospodinja, gospodar in sosedje druga za drugo, s kletvino, z zmerjanjem, z dolgimi svarili in dobrimi nauki. Špela je molčala; in ko so ji prinesli dete iz cerkve, ga je pritisnila na svoje prsi in zašepnila: »Rad me bo imel; dozdaj me še ni nihče.«

Zdelo se je, da ji te besede govori njeno oko, da jih ponavlja celo utrujeno truplo, vsa njena duša. Ni je vznemirila nobena pikra beseda, nobeno žuganje. Ob slabih postrežbi je vendar za malo dni vstala in šla gostovat v samotno hišo kraj vasi z načrtom za življenje. Sredi teh načrtov pa je bil mali Jožek. Prazna in pusta glava ji je oživila novih, lepih misli; pogum ji je vzrastle; čutila se je vnovič, da je nekaj na svetu. Bila je res dobra, skrbna mati svojemu sinčku. In ko je kdo spomnil njega, ki jo je popustil, pa se je nasmehnila in zaklicala: »Pobiča imam pa vendar-le; in moj je za vedno.« In privila ga je k sebi, pa v njegovem poljubu iskala in našla moči v življenja boju.

profesijonistov, ki so dosedaj ob nedeljah delali navadno od 8. ure zjutraj do 3. oziroma 4. ure popoldan, se imajo rdeče ure vračunati na ta način, da se bode plačalo sedem rdečih ur, če se konča delo pred 3. uro popoldan, in osem rdečih ur, če traja delo do četrte ure popoldan.

5. V kolikor dopušča potrebni obrat, je omogočiti uposlenim delavcem in delavkam, da se udeležijo pogrebov svojih tovarišev in tovarišic.

6. Dnevna plača delavk v papirnih dvoranah se uredi na sledeči način:

Na novo sprejete začetnice dobe v prvem polletju po svojem vstopu dnevno plačo 80 vinarjev, in v nato sledečem polletju 90 vinarjev. Po preteku tega časa se pridele akordnemu delu, če je prostora za to in so deležne prideljega jim akorda. Dnevna plača v drugem letu službovanja znaša 1 krono, po dvetletnem službovanju 1 krono 10 vinarjev, po sedemletnem službovanju 1 krono 20 vinarjev, in po dvanajstletnem službovanju 1 krono 30 vinarjev. Za delavke, ki so že 25 let v službi, se določi dnevna plača z 1 krono 50 vinarjev.

Te določbe veljajo tudi za delavke, ki so že v službi, in učinkujejo torej nazaj.

7. Podjetništvo ima skrbeti, da dobe delavci in delavke pravočasno premog za doseganje znižano, to je režijsko ceno.

8. Vprašanje glede morebitne pomnožitve osobja v kotlarnici se odkazuje obrtnemu nadzorniku v poizvedovanje in nadaljno povzročbo v smislu predpisov.

9. Profesijonistov se ne sme rabiti za cestna dela.

10. Z delom pri holenderjih in papirnih strojih je ob ponedeljkih prejkoslej pričeti ob 4. uri zjutraj ter dobe delavci za obe uri pred šestimi uro, kot doslej, dvojno plačo.

11. Nočna šifra, ki dela v »Werku« od sobote zvečer šeste ure do nedelje zjutraj šeste ure, ima takoj po končanem delu izvršiti čistilna dela, ki se kakor doslej računajo z rdečimi urami.

12. Vsak delavec in vsaka delavka ima pravico, pritožiti se ravnateljstvu, če se ž njim slabo ravna; ravnateljstvo mora te pritožbe natančno in čim prej preiskati ter v danem slučaju proti krivcem postopati.

13. Zahtevi delavstva, da se naj za dnevno plačana dela pri papirnih strojih in holenderjih ter za dnevno plačana dela nosilcev blaga, v slučaju, da kak delavec izostane, in morajo ostali delavci na njegovo mesto stopiti, plačo izostalega delavca razdeli med ostale delavce, se ne ugoditi.

14. Za poškodbe strojev ali materiala, ki nastanejo radi premalega števila strežnega osobja, delavce ne jamči.

15. V slučaju, da se premesti delavec ali delavka višje plačilne kategorije začasno k delu, ki se slabše plačuje, in se to ne zgodi na lastno zahtevo delojemalca, se za to začasno delo plača ne sme zmanjšati.

16. Mazači pri transmisijah v Janeziji dobe iste premije, kakor mazači transmisij v Vevčah.

17. Če vsled izjemoma dovoljenih slabih papirnih sort kaka akordna delavka misli, da so se ji radi takih slabih papirnih sort njeni plačilni dohodki v enem plačilnem razdobju zmanjšali, ima pravico pri tovarniškem ravnateljstvu prositi za odškodnino.

18. Vse dnevne plače se povišajo, in sicer delavcem za 20 vinarjev na dan in delavkam za 10 vinarjev na dan; glede delavk v papirnih dvoranah pa ostane pri posebni ureditvi dnevnih plač, ki je določena v točki 6. tega razsodila.

Poslovodje, mojstri in nadzorniki ne spadajo v kategorijo delavcev.

B) Tičočje se tovarn v Goričanih in Medvodah.

1. Delavci in delavke, med temi tudi delavec Jurman, se imajo prideliti zopet svojemu prejšnjemu delu; masreglovati se ne sme nihče.

2. Vse dnevne plače se povišajo, in sicer delavcem za 20 vinarjev na dan in delavkam za 10 vinarjev na dan.

Poslovodje, mojstri in nadzorniki ne spadajo v kategorijo delavcev.

3. Zahteve glede zvišanja akordne plače, dalje, da se nastavi en »filtrer« in da dobi limar pomočnika, se — ustreza želji delavstva — odkazuje podjetništvu v blagohotni prevdarek ter v rešitev do najkasneje 1. decembra 1908.

K temu priopminjam, da odgovarja moje razsodilo glede:

povrnitve k delu (A. in B. točka 1.), ure izplačevanja mezde (A. točka 2.), dela ob praznikih (A. točka 3.), nedeljskega in čezurnega dela (A. točka 4.), udeležbe pri pogrebi (A. točka 5.), dnevne plače delavk v papirnih dvoranah (A. točka 6.),

dobivanja premoga (A. točka 7.), osobja v kotlarnici (A. točka 8.), uporabe profesijonistov (A. točka 9.), pritožne pravice delavstva (A. točka 12.), odgovornosti za poškodbo na strojih in blagu (A. točka 14.),

premostitev k slabše plačanemu delu (A. točka 15.),

premije mazačev pri transmisijah v Janeziji (A. točka 16.),

zmanjšanja dohodkov vsled slabih papirnih sort (A. točka 17.),

koncesijam, ki jih je tovarniško podjetništvo privolilo in meni naznanilo, potem, ko se je bilo delavstvo vrnilo k delu. Te koncesije smatram kot poštene in primerne razmeram podjetništva in delavstva ter sem jih zaradi tega neizpremenjene sprejel v svoje razsodilo.

To razsodilo stopi v smislu točke IX. navedenega dogovora z dne 1. oktobra 1908 z učinkovanjem nazaj z dnem 2. oktobra 1908 v veljavo.

Od tega razsodila dobe po en izviren izvod v nemškem in slovenskem jeziku:

Osrednje ravnateljstvo tvrdke Leykam-Josefthal, delniška družba za papirno in tiskovno industrijo na Dunaju, ravnateljstvo papirnih tovarn v Vevčah in Vevčah pri Ljubljani, ravnateljstvo papirne tovarne v Goričanih pri Medvodah, Anton Jeriha, delavec v D. M. v Polju št. 22, Anton Bergant, ključavničar v Medvodah št. 6.

V Ljubljani, dne 5. okt. 1908.

Teodor baron Schwarz, s. r.,
c. kr. deželni predsednik vojvodine Kranjske.

× × ×

Razsodilo je vzelo delavstvo na shodih v Vevčah in na Preski v torek na znanje in izreklo zahvalo baronu Schwarzu kakor tudi državnima poslancema S. L. S. dr. Šusteršiču in Jožefu Gostinčarju.

O razvoju štrajka objavimo obširnejši članek v bodoči številki.

Tobačno delavstvo.

I. Izkaz darov za ponesrečence z dne 20. septembra, nabrano v tobačni tvornici, od delavk in delavcev. Pola A: 25 K 2 v, B: 14 K 14 v, C: 7 K 25 h, D: 3 K 42 v, E: 17 K 23 v, F: 12 K 72 v, G: 8 K, H: 19 46 v, J: 1 K 30 v, K: 8 K, L: 11 K 20 v, M: 34 K, N: 25 K 28 v, O: 3 K, P: 38 v. — Za stavkujoče delavstvo v papirnicah je tobačno delavstvo nabralo: I.: 14 K 81 v, II.: 2 K 48 v, III. 16 K, IV. 7 K 4 h, V. 10 K, VI.: 20 K 33 v, VII.: 19 K, VIII. 2 K 7 v, IX.: 8 K 74 v. Skupaj 101 K 10 h. — Toblačno delavstvo zasluži zahvalo, ker je tako požrtvovalno. Prisrčna hvala!

Naša spomenica. Osrednja zveza Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze je doposlala ljubljanski svoji podružnici načrt delavske spomenice, ki se pošlje glavnemu ravnateljstvu. Imeli smo dva razgovora, pri katerih se je določilo spomenici sledeče besedilo:

Visoko c. kr. glavno ravnateljstvo tobačne režije!

Kakor minula leta je tudi letos prisiljeno tobačno delavstvo, da visokemu c. kr. glavnemu ravnateljstvu vroči vrsto želja za izboljšanje delovnih razmer.

Delavstvo sili na to sedanjemu nevarnemu položaju. Vedno se draže vsa živila in drugi predmeti, naravna posledica pa je, da so slabše zdravstvene razmere, ker si mora delavstvo zaradi draginje pritrjavati na hrani. Pritriganje pa ima težke posledice ne le za delavstvo, marveč tudi za delavsko potomstvo.

Plačilne razmere so bile osobito minula leta nezadostne. Sicer so se povišale delavske plače, a ne v oni meri, kakor bi bilo potrebno. Skoraj nikoli niso bile poboljšane plače splošnemu delavstvu, vedno se je prezrl znaten del. Prezrti del je prišel na vrsto šele bodoče leto, mnogokrat pa šele čez dve leti. Medtem pa niso zgolj plače prezrtega delavstva znatno zaostale, marveč so bile že potrebne one kate-

gorije zopetnega izboljšanja, ki so že dobile izboljšanje. Zato so splošno zelo zaostale plače tobačnega delavstva. Razumno je zato, da se ni moglo po izboljšanju plač leta 1907 in 1908 vse izboljšati, kar se je zamudilo ali opustilo prejšnja leta.

Da to dokažemo, navajamo le nekaj številke: Po izboljšanjih leta 1902 do leta 1906 se je izboljšal letni zaslužek za približno 62 kron na leto. Na mesec pride torej v petih letih ena krona. Če priracunamo še izboljšanje leta 1907 in 1908, znaša k večjemu mesečno 2 kroni.

Da navedena vsota ne zadostuje, naj dokažejo nekatere številke. V enakih mesecih leta 1905 do leta 1907 je poškodila cena sočivju za 15. mesu za 20 v pri kg, premoga za 14 v pri 50 kg. Navedene povprečne številke so povzete po uradnih tržnih poročilih, dejanske cene so pa navadno še višje. Navedli smo pa le nekaj stvari, ki se rabijo v gospodinjstvu. Cene stanovanj so se povišale zadnjih osem let, cene perilu in obleki pa za 20 odstotkov. Ravno tako se je zgodilo z mnogimi drugimi gospodinjstvenimi stvarmi, a bi nas zavedlo predaleč, če bi jih navajali. Zadostujejo pa že navedeni zgledi, da dokažemo, da si mora delavstvo pri nezadostnih plačah vedno bolj pritrjavati.

Posledica nesoglasja med dohodki in življenjem je, da se je poslabšalo življenje tobačnega delavstva. To dokazuje osobito visoko bolniško stanje in pa visoko število jetičnih bolnikov. Statistiška letna poročila glavnega ravnateljstva dokazujejo, da so zdravstvene razmere tobačnega delavstva trajno neugodne. Izboljšalo se bo le, če bo mogoče po boljših plačah tobačnemu delavstvu izboljšati življenje. Dobitek od zdravega delavstva, ki bi imelo veselje do dela, bi imela le c. kr. tobačna režija. Možnost za uspešno izboljšanje plač je dana. Prodajalne razmere so se zadnja leta zelo izboljšale. Po razširjanju izdelovanja s stroji so se zelo znižali proizvodni stroški, z novimi delovnimi načini se je zvišala delavska sposobnost. Ker se obrat bolj izrablja, se mora na delo obračati večja pozornost, napeti se morajo vse delovne moči, da se zadosti višji izrabi moči po boljši in obilnejši hrani. Predpogoj za to pa je, da se delavstvu to omogoči po splošnem, zadostnem izboljšanju plač.

Povišanje plač ne odškoduje samo dovolj za izdelavanje blaga v večji množini. Predvsem se mora primerno znižati delovna doba in se mora dati popolni sobotni popoldanski počitek. Podjetniki najraznejših obratov so napravili po znižanju delovne dobe najboljše izkušnje, tudi c. kr. tobačni režiji prejšnja znižanja delovne dobe niso škodovala. Ker je c. kr. tobačna režija sama priznala važnost prostega sobotnega popoldneva za tobačno delavstvo, sodimo, da lahko opustimo nadaljnje utemeljevanje. Opozorjamo le na to, da popolnoma odpravlja vrednost in važnost preosnove o sobotnem prostem popoldnevu, če ne doseže ravno nasprotnega, ako se ob drugih dneh podaljša delovna doba.

K vprašanju o izboljšanju delavskih razmer spada tudi, da se dovoli plačani dopust, in sicer tako, da dobe one osebe daljši dopust, ki delajo dlje časa v tvornici. Glavno ravnateljstvo te zahteve lani ni odklonilo, marveč je le odgodilo končno odločitev. Delavstvo zato sklepa, da glavno ravnateljstvo zahteve ne odklanja, kar je glavni ravnatelj sam naglašal nasproti našim poslancem. Delavstvo zato prosi, naj se kmalu pritrdilno reši vprašanje, in sicer timbolj, ker imajo vse ostale kategorije državnih uslužbencev že pravico do dopusta.

Nadalje prosi skupno delavstvo, naj se končno uredi penzijske razmere. Pri končni ureditvi veljaj načelo, naj se po 35letni službeni dobi izplača polna plača kot penzija. Penzija znašaj po 10letni službeni dobi 40 odstotkov plače, katera vsota se zvišaj vsako leto za dva odstotka, tako da se mora plačati po 35 letih polna penzija. Osebe, ki postanejo delonezmožne pred dovršenim desetim službenim letom, naj dobe odpravnino, ki se povečaj s službeno dobo. Svojci umrlih delavcev in delavk, za katere so morali skrbeti rajniki, naj dobe primerno rento, oziroma odpravnino, otroci pa vzgojevalni prispevek. Pri računanju penzij — beseda »invalidna oskrba« naj se opusti — naj se zaračuna kot doslužno leto, če je vpokojenec večino leta izvrševal svojo službo.

Posamezne delovne kategorije izražajo c. kr. ravnateljstvu še sledeče želje:

Požarni čuvaji se sklicujejo na meseca marca 1908 glavnemu ravnateljstvu predloženo spomenico in prosijo, naj se dovolijo izročene

prošnje, ker je nujno potrebno, da se izboljša položaj.

Smodkina in svaščina pripravljavnic prosi, naj se uvede tedenska plača.

Za tedensko plačo prosi še delavstvo smodkinih in svaščinih zavijalnic, pomožni delavci, ki prosijo, naj se uvrste v plačo delavcev v zavijalnici, tedenska plača naj se uvede po petih službenih letih.

Prejemalke prosijo za tedensko plačo od časa sem, ko so postale trajne prejemalke.

Za tedensko plačo še prosijo: delavke v kuhinji, bolniška strežnica, prodajalke, kopelne postrežkinje, delavstvo v prodajalnem skladišču, ki prosi, naj se vzravna plače z moškimi plačami v cigaretni zavijalnici.

Odpravi naj se »vorlezunga«.

Pri sprejemanju na delo naj se ozira na otroke tobačnega delavstva in naj se zdravniki pouče v tem smislu.

Delavci pri dvigalu, v rezilnici, v »škaterungu« in kjer se tobak pari ali strežejo delavci v parni rezilnici in pri strojih, ki morajo bolj in težko delati, prosimo, da se uvede plača, kakršno imajo akordni delavci. Vsak mož mora po 71.500 kg prevzdigniti.

Ako je pri sprejemu delavka odpuščena vsled kake majhne bolezni, naj se čez čas zopet pokliče in preišče, če je potem sposobna za sprejem.

Penzija naj se tako uredi, da bi bila od deset let naprej tako do dvajsetega leta penzija povišana, da bi bila po dvajsetih letih še enkrat višja, kakor za deset let.

Prejemalke naj bodo takoj, ko so uvrstene v tedensko plačo, uvrstene tudi v četrto kategorijo za penzijo.

Pri regulaciji plač naj se posebno ozira na cigaretski oddelek, ki se je zadnja leta zelo zapostavljal, dasi se je produkcija cigaret vsled novih strojev silno pomnožila, so se le plače v primeri z drugimi oddelki silno malo zvišale, oziroma celo znižale.

Splošna manipulacija prosi za tedensko plačo po petih letih. Nadalje prosi za službeno obleko, ker nekaj delavcev pri dvigalah jo je dobilo, samo delavci v splošni manipulaciji, kjer so izpostavljeni vsakemu vremenu in prahu ter imajo skoraj najtežje delo, pa je direkcija prezrla.

Prejemalke naj se uvrste v tedensko plačo vsaj vsake tri mesece, ne pa samo ob novem letu. Prejemalke, stoječe v tedenski plači, zahtevajo plače 2 K. Življenje v Ljubljani ni nič cenejši kakor v večjih mestih. Pokarce pri cigaretah zahtevajo, da se uvrstijo v tedensko plačo. Aufstekarce pri cigaretah prosijo, naj se jim delo zmanjša, ker to delo je posebno naporno, na 3500 na dan, in da se jim plača zviša. Pri cigarah brazilkah naj bi se delo zmanjšalo za 100 na teden. Pri cigarah Britanica se prosi, naj se zniža delo za 250 na teden, plača pa naj ostane taka, kakor je sedaj. Pri cigaretah sploh se prosi za izboljšanje plač.

Oddelek viržink je jako zaostal za drugimi oddelki, kar se tiče dela in plače. V tem oddelku so večinoma že priletne delavke in imajo jako trudapolno delo, zraven še mokro, kar je seveda zdravju škodljivo, osobito po zimi. Velik nedostatek je tudi v tem, da je dvorana za to število oseb jako majhna, in nekatere mize imajo tako malo svetlobe, da pri tem veliko tipe oči pri natančnem izdelovanju viržink. Od tod je toliko boleznih ravno v naši dvorani, kar je sam bivši ravnatelj Möller potrdil. Zato se najuljudneje prosi, da bi se delo znižalo na 1500, in plača zvišala na 56 h pri sto; dalje, da bi se po desetih letih dajala tedenska plača in doklada, ker je pri nas mnogo starih, ki so že vso moč izgubile. Pomnožile naj bi se tudi prejemalke; dalje naj bi se tisti denar, ki ga zaslužijo prejemalke, ako nadomestijo kako bolno prejemalko, razdelil med prejemalke. Prejemalke tudi najuljudneje prosijo, da bi se njih sedeži prestavili od okenj, ker jim to zelo škoduje na zdravju (deloma vsled vlažnosti, deloma vsled mraza); dejstvo je, da jih mnogo ravno radi tega boleha na protinu, ker sede tik pri zidu.

Starejši delavci s tedensko plačo prosijo, naj se jim plača uredi tako, kakor jo imajo po oddelkih mezdni delavci.

Podstrešna sušilnica za viržinke. Delavke prosijo, naj se jim zviša plača za 10 h, ker je delo zelo mučno, poleti grozna vročina, hud smrad, pozimi pa mraz in se zelo veliko obleke strga.

Delovni prostori v naši tvornici so splošno premajhni. Zato prosimo, naj glavno ravnateljstvo poveča ljubljansko tobačno tvornico.

Ljubljana, dne —. oktobra 1908.

Ker je mogoče, da se je kaka kategorija prezrla, prosimo, naj se vsi, ki žele, naj se kaj spomenici dostavi ali besedilo izpremeni, oglašijo v soboto, dne 10. t. m., od četrta na pet do šeste ure zvečer, v dvorani S. K. S. Z.

Obenem naznanjamo, da se vrši v ponedeljek, dne 12. t. m., ob pol 6. uri zvečer v dvorani S. K. S. Z. shod ljubljanske podružnice »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze«, na katerem se končno sklepa o besedilu spomenice. Vsakdo, ki mu je na tem, da se izboljša položaj tobačnemu delavstvu, naj pride na shod, ker le ob dobro obiskanem shodu je mogoče, da organizacija lahko odločno nastopi za koristi tobačnega delavstva. Končno odobreno besedilo spomenice objavi »Glasnik«.

Med brati in sestrami.

Idrija. Dne 4. t. m. so odkrili naši gasilci svojemu umrlemu četovodji Miju Štrausu spomenik, ki so ga plačali iz blagajne gasilnega društva. Te slavnosti se je udeležilo tudi gasilno društvo iz Spodnje Idrije. Na grobu je zapel dve pesmi »Pevski klub«. Govoril je deželni poslanec Gangl. Samoposebi umevno da je umrlega moža hvalil, ker je bil pristaš liberalcev, nekoliko preveč ga je pa vsekako, ker je rekel, da je bil zvest odbornik v občini, ter tudi svetovalec. Gangl naj bi se bil popreje v občini pri občinskemu tajniku informiral, potem naj bi govoril, kajti rajni se v dobi treh let ni udeležil skoro nobene občinske, kakor tudi odsekov seje; saj so ga že preklinjali njegovi pristaši in socialni demokratje, ker se ni udeleževal sej. Mi mu pa nismo nič zamerili, ker on je izprevidel, da predlogi njegovih pristašev zakopujejo občino le v dolgove, njim nasprotovati seveda je bilo za njega težko, zato se rajši ni udeleževal. Najbolj zanimivo je bilo, ko je med govorom Ganglovim zavpil malo odstranjeni pijani socialni demokrat B j: »Halcmaul, ti tam dol!«, ali Gangl se ni zmenil za pijančevo vpitje. Četovodja Engelbert Dermelj je po slavnosti tudi pokazal gasilcem iz Spodnje Idrije svojo liberalno omiko, kako se je obnašati četovodji, kadar ima pred seboj tuje goste in tovariše. Nekateri ognjegasci se jeze nad odborom, ker je sam sklenil kupiti iz društvene blagajne rajnemu spomenik, ter pravijo, še zelo delavnim članom se ne napravi spomenik, seveda, ker so delavci, temu pa, ki je imel tri hiše. Da pa odbor ni pravilno postopal, je resnica. Odbor je imel za take velike stroške sklicati izredni občni zbor, kjer bi bil lahko vsak član povedal svoje mnenje. Tu je pokazal odbor svojo liberalno samooblast.

Trbovlje. Vpokojeni rudar Čajnšek ne ve, s čim bi si preganjal dolg čas. Zato je začel v novem času havzirati z listom »Naprej«, katerega izdaja v Ljubljani od vere odpadli Tonček Kristan. In še prav vsiljiv je naš najnovejši agent, stari Čajnšek. Če trikrat poveš, da za laži-Naprej ne daš deset vinarjev, ti ga začne hvaliti v četrto. Čajnšek, Čajnšek, star si že, kdaj te bo srečala pamet? Judeževi groši, ki jih imaš od tega, ti ne bodo koristili. Knapom pa »Naprej« tudi ne. Saj ne ve nič drugega pisati, kakor samo o »farjih«. Tega zabavljanja smo že davno sili, ker nimamo nič od njega. Naj bi »Naprej« rajše enkrat povedal, kakšni angeli so uredniki demokratskih listov, n. pr. Kristan, naš stari znanec Linhart, ki je sedaj avanziral že do nemškutarja, Mlakar, ki je z delavskim denarijem pobegnul bogvekam, in drugi. To bo zanimivo berilo, in takrat bom kupil »Napreja« od Čajnšeka tudi jaz. Vprašali bomo c. kr. okr. glavarstvo, ali ima mož dovoljenje za havziranje. Zazdaj pa: Naprej! nazaj! Ne maramo te, ker tako debelo lažeš.

Sava. Socialni demokrati agitirajo po tvornici za rdeči konzum. Ko jih vjamejo 80, ga ustanove. Postavili so zelo majhno število, dasi vedno vpijejo, koliko da jih je. Pa še 80 jih ne morejo skupaj spraviti! Radovedni smo, kaj store. Ko bi jim klerikalci deleže vložili, potem bi že še kaj skupaj spravili, tako pa le vpijejo.

Sava. Nekaj junakov se po Savi zelo čudno obnaša. Turnarji so pričeli zvečer nastavljeni čez cesto vrvice. Dvema ženskama so na ta način izbili z glave škafe vode, ena se je pa celo poškodovala. Najbolj se odlikuje med temi junaki Mori. Orožnike opozarjamo na te junake.

Sava. Strokovno društvo ima v nedeljo, 11. t. m., svoje predavanje ob pol 4. popoldne pri Bremcu na Jesenicah. K obilni udeležbi vabi odbor.

Prometna zveza.

Mrtvaščino je vplačati za mesec september za sledeče umrle člane: 1. Jožef Färber, Gleisdorf. — 2. Ana Thuma, Ljubljana, drž. žel. — 3. Franc Rottensteiner, Dunaj, j. žel. — 4. Friderik Ehler, Falkenau. — 5. Julijana Koller, Holzleiten. — 6. Jožef Chromy, Hainfeld. — 7. Marija Fleischhacker, Dunaj-Matzleinsdorf. — 8. Jožefa Schindler, Komotav. — 9. Matevž Persič, Ljubljana, juž. žel. — 10. Jožefa Grill, Baden. — Vplačati je torej mrtvaščino za deset slučajev smrti, skupno 50 vin. — Nadalje naznanjamo članom »Prometne zveze«, da bomo od slej naprej v vsaki številki našega lista, ki izide po 15. vsakega meseca, naznanjali, koliko je plačati mrtvaščine prihodnji mesec. S tem bo gotovo vsem ustrezno, posebno pa načelnikom plačilnic in podružnic.

Podružnica »Prometne zveze« v Ljubljani, juž. žel., je darovala 10 K za stavkujoče delavstvo kranjskih popirnic.

Proste karte. Mnogo vprašanj nam dohaja od vseh strani, ali je upravičen dninar, ki dela nepretrgoma pet let pri železnici, do proste vozne karte. Na to, že od več strani pretreseno vprašanje lahko z mirno vestjo in neomajno odgovorimo z »da« in sicer iz naslednjih razlogov: V instrukciji XII, stran 15 in 16, črka b) in d) je določba: Prosti vozniki listki za posamne vožnje (splošna določba 13.) se dajejo: b) Uslužbencem in železniškim zdravnikom v slučaju službenega potovanja, kakor tudi v slučaju dopusta. d) Železniški uslužbenci, ki gredo službeno na progo za daljšo dobo, kakor tudi vsi delavci, ki služijo pri železnici nepretrgoma najmanj pet let, ko imajo dopust.

Dovolj jasno je tu povedano, kdo ima pravico do proste vozne karte in vendar mnogi uradniki ne poznajo teh določb in zadržujejo proste karte ubogim železniškim uslužbencem.

Tako se je zgodilo n. pr. meseca septembra letos nekemu delavcu v Lincu. Delavec je dobil dopust, in ker mu je bila določba glede prostih kart dobro znana, je prosil za prosto vožnjo karto. Tedaj pa je nastal v pisarni vrišč, češ, delavec, pa prosi za prosto vožnjo karto. Delavec se pa ni dal ostrašiti. Celotna stvar je izročil načelniku podružnice »Prometne zveze« v Lincu. Ta se je pri direkciji državne železnice v Lincu v imenu delavca pritožil in utemeljeval svojo pritožbo z besedilom instrukcije XII. Direkcija je ukazala delavcu dati prosto vožnjo karto.

Opozarjamo torej s tem vse člane, da je treba, kadar kdo hoče prosto karto, tudi dopust. Če ima kdo prosto nedeljo, naj prosi za dopust in z dopustom vred za prosto karto. Na ta način dobi prosto karto, čeprav ima že nedeljo itak prosto.

Ustanove za revne železničarje, njih vdove in sirote. Iz dohodkov naslednjih ustanov razdelile se bodo podpore v zmislu dotičnih ustanovnih listin; razpisane so ustanove: avstrijskega pomožnega fonda za železničarje, Mat. vitez pl. Schönerjeva za avstr. železničarje, Moriz baron Königswarterjeva, ustanova za avstr. železniške invalide, Ferdinand Linderjeva, S. Hahnova, Friderik Avgust Birkova za vdove in sirote, Josip Dorrekova in Franc Riesnerjeva ustanova. Prošnje morajo biti opremljene ali z uradnim ubožstvenim spričevalom, ali pa s potrdilom ljubljanskega postajenačelnika, da je prosilec podpore vreden in do zdaj neprenehoma res ubožen. Nasloviti je prošnje prvih četvero ustanov na dotični kuratorij, zadnjih pet pa na upravno (administrativno) ravnateljstvo na Dunaju. Podrobnih podatkov izvedeti je pri postajenačelniku ali pa pri tajništvu ljubljanske postaje.

Iz krogov snažilcev voz. Še vedno je na državnih železnicah kategorija, na katero se dosledno vedno le pozablja. To so snažilci voz in njih oddelni vodje. Dan na dan se slišijo besede: Nižjim kategorijam je treba v prvi vrsti pomagati. To so res prav lepe besede, a resnica je ravno nasprotno. Ali pa je morda kategorija snažilcev voz še pod najnižjo kategorijo, da se nas vedno pregleda, kadar se izboljšujejo plače? Izboljšanje plač se pričinja navadno pri dvornih svetnikih, sekcijskih načelnikih in visokih uradnikih, za nižje uradnike, poduradnike in delavce pa ostane navadno tako škandalozna vsota, da se plače sploh ne morejo nič izboljšati. Vedno se gleda na to, da višji več dobe, delavec se pa le z besedami tolaži.

Če hoče in stori »Prometna zveza« kaj v korist nižjih uslužbencev, je hitro tu general rdečkarjev, Tomschik, ki kriči: Vsako izboljšanje je brezuspešno, ker s tem se draži le hišne

gospodarje, da povečajo najemnino, da podraže prodajalci živila, da kmet podraži krompir, mlekarija mleko, gostilničar vino in pivo itd.

Ko bi morali dobiti mi pred nekako dvema leti 20% izboljšanja stanarine, ali ni »veliki železničar« bil tisti, ki je odvrnil delavcem to izboljšanje in je naklonil uradnikom? Železničarji so pač lahko ponosni natega velikana, ker on je kriv, da morajo plačevati, da jih nohti bolé.

Toda prišel bo čas, prav tako gotovo bo prišel, kakor ljubi Bog ne dopusti, da bi dorastlo rdeče drevo do neba, ko Tomschik ne bo imel prav nič govoriti pri železničarjih, tedaj bodo dobili tudi snažilci voz in njih oddelni vodje to, kar zaslužijo s svojim delom.

(Konec prihodnjič.)

Ne pozabite na štrajkujoče delavstvo v Medvodah, na Goričanih in v Vevčah! Prirejte zbirke zanje!

Cene brez konkurence!

A. Lukić

Ljubljana, Pred škofijo 19,

priporoča svojo

veliko zalogo izgotovljenih oblek za dame, gospode, dečke in deklice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna

za stole

Franceta Švigeljna

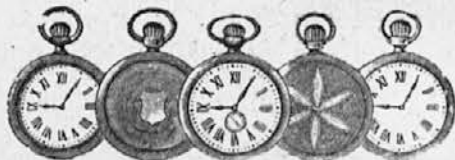
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko

izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole

od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.

Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo zastonj in franko.

Ustanovljeno leta 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu

priporoča svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih

ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.

Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno veliko svojo zalogo furnitur.

Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramofone in igre.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše

dežnike in solnčnike

domačega izdelka

priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti

Josip Vidmar

v Ljubljani

Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.

Prešernove ulice št. 4.

Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH

Edini zavod

za kemično čiščenje obleke ter zastorjev, barvarija in likanje usnja

na par

Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče

Šelenburgove ulice šte. 3.

Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec

(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

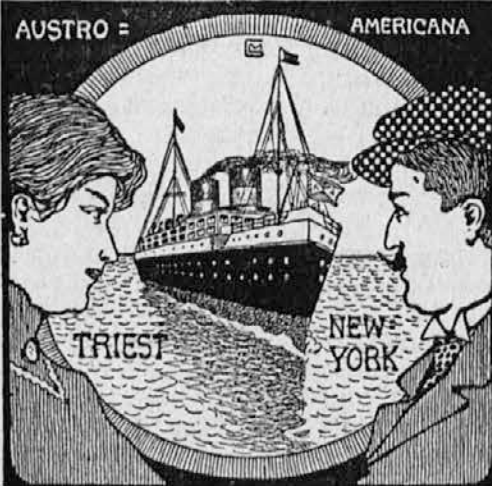
Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Hmetelca
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
o
Solidno blago
o
Zmerne cene